herpy

FIRBEN

Northern Caiman Lizard

Dracaena guianensis

Dracaena guianensis er et stort, kraftigt og halvt vandlevende firben fra Amazonas med grøn krop, rødorange hoved og en bred, sammentrykt svømmehale. Det bliver op mod 125 cm og lever næsten kun af snegle og muslinger, som det knuser med flade kindtænder. Arten kræver et meget stort, varmt og fugtigt terrarie med en stor vanddel og en erfaren holder.

Familie: Teiidae Tidligere navn: *Teius crocodilurus*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**100-125 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende og semi-akvatisk**
Biotop	**Regnskov og vådområde**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**180 × 90 × 120 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Hotspot	**38-41 °C**
Temperatur, nat	**24-27 °C**
Luftfugtighed	**60-80 %**
Vand	**Vanddel** dybde 30-40 cm
Vandtemperatur	**24-29 °C**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter, hvirveldyr og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**4-7 æg**
Inkubation	**160-180 dage** ved 28-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i EU's bilag B som en del af *Dracaena* spp. Handel over grænser kræver derfor CITES- og EU-dokumenter, som udstedes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Arten står ikke på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015). Spørg sælger om dokumentation for dyrets herkomst.

Om arten

Dracaena guianensis er et tungt, kraftigt bygget firben i familien Teiidae, som også rummer teguerne. Kroppen er oliven- til klart grøn, hovedet er rødt til orange, og ryggen er dækket af store, kølede skæl, der sidder i fire til seks uregelmæssige rækker langs kroppen. Halen er tyk, lidt sammentrykt fra siderne og brun til sort, ofte med gule tværstriber. Den har to knoglede rygkamme, der løber næsten ud til spidsen og mødes dér. Huden minder om en kaimans.

Arten er bygget til et liv ved og i vand. Halen driver dyret frem i vandet med slangende sidebevægelser, mens benene holdes ind til kroppen. Et gennemsigtigt tredje øjenlåg lukker over øjet under vand, og benene med de skarpe kløer gør den til en dygtig klatrer. Tænderne bagest i munden er brede og flade som kindtænder og bruges til at knuse skaller. Halen kan tages

som pisk, og kæberne er så stærke, at et bid gør ondt, men arten er ikke aggressiv af natur.

Voksne dyr bliver op mod 100 cm i totallængde, de største op til 125 cm, hvoraf kroppen fra snude til kloak er omkring 40 cm. Vægten er op til omkring 4,5 kg. Hannen har et bredere og kraftigere rødt hoved end hunnen. Kønnet kan bestemmes ud fra fire til syv skæl bag kloakken: hannen har tre ens, hævede skæl på række bag hvert baglår (de såkaldte postkloakale knapper), mens hunnen har et eller to store skæl omgivet af flere mindre, ikke hævede skæl i en rundet figur. Mønsteret ses allerede efter klækningen og ændrer sig ikke med alderen. Levetiden i fangenskab er ikke dokumenteret; 10-15 år i boksen er et skøn lånt fra teguerne. Størrelsen er derimod ingen sikker pejling: hos unge er hunnerne lidt længere og tungere end hannerne, men hos voksne er forskellen ikke påvist.

Slægten *Dracaena* adskiller sig fra alle andre Teiidae på kølede bugskæl med små linseformede skælorganer og på sammentrykt hale. Slægtens anden art er *Dracaena paraguayensis*.

Udbredelse og levested

Dracaena guianensis findes i Amazonasbækkenet i det nordlige Sydamerika: Brasilien (blandt andet Amazonas, Acre, Amapá og Maranhão), Colombia, Ecuador og Peru. Fransk Guyana er typelokaliteten, men fund derfra er usikre, og der er ikke fundet dyr i Guyana. Forekomst i Surinam og Bolivia er ikke bekræftet.

I Ecuador og Peru er den almindelig i lavlandet øst for Andesbjergene, især langs floder og sideløb til Napo og Marañón. Bestandens størrelse i naturen er ikke undersøgt, men arten er udbredt, forekommer i store beskyttede områder og regnes ikke som truet.

> **Oprindelig udbredelse:** Brasilien, Colombia, Ecuador, Peru og Fransk Guyana.

LEVESTED

Dracaena guianensis lever i oversvømmet regnskov, sumpe, laguner og langs bredderne af floder og bække. I Amazonas er det både hvidvandsskov, der oversvømmes af mudrede floder (várzea), og sortvandsskov (igapó). Den er dagaktiv og halvt trælevende: det meste af dagen går med at ligge og tage sol på lave grene og rødder, der hænger ud over vandet, og ved fare lader dyret sig falde ned i vandet og dykker til bunds eller løber ind i et hul i bredden. Om natten sover det på grene to til fem meter over vandet eller i huler. Dagtemperaturen i skoven er omkring 29 °C, og klimaet er tropisk med høj fugtighed hele året.

Føden er næsten udelukkende snegle og muslinger. Dyret tager sneglen i munden, løfter hovedet, så byttet glider om i svælget, knuser skallen med tænderne bagest i munden, sluger det bløde og spytter skalresterne ud. I tørtiden æder det også krebs, krabber, fisk, padder, insekter fra træerne og æg, og store dyr kan knuse skjoldet på en flodskildpadde. Jaguarer, slanger og krokodiller tager voksne dyr, men fjenderne er få.

Hunnen lægger æggene i en hule i flodbredden eller i et termitbo ved vandet og dækker dem. Ungerne er selvstændige fra klækningen. Arten blev i midten af 1900-tallet jaget hårdt for skindets skyld, og bestandene faldt. Efter beskyttelse i 1970'erne er jagten for skind dalet, og skind kommer nu fra farme. I dag er de største trusler skovrydning, forurening og tab af oversvømmet skov.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun begrænset viden om pasningen af *Dracaena guianensis*, og arten er et krævende dyr. Tidligere kom næsten alle dyr i handlen fra naturen og var svære at holde i live, fordi de kun ville æde snegle. I dag er dyrene i handlen for det meste opdrættet eller fra farme og tager lettere imod foder og omgivelser.

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 180 × 90 × 120 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Et ungt dyr kan bo i et terrarie på omkring 120 × 30 × 60 cm, men vokser hurtigt fra det, så voksenterrariet skal planlægges fra starten. Et sådant terrarie bygges som regel specielt, gerne som et paludarium med net eller gitter foroven, der kan tåle fugt. Låget skal sidde fast, for dyret er stærkt.

Indret med en stor vanddel, en stor landdel og masser af højde. Vanddelen er beskrevet i afsnittet om vand. Sæt solide grene i flere højder og især over vandet, så dyret kan ligge og sole sig med mulighed for at dykke; grenene skal sidde fast, for dyret klatrer og graver og vælter løse dele. Bunden på landdelen kan være en blanding af cypresbark, kokosfibre og rent sand, som

holder på fugten og giver mulighed for at grave. Robuste planter giver skjul og højere luftfugtighed, men dyret kan rive i dem, og kunstige planter fungerer lige så godt. Dyret skal have et skjul, det kan gå helt ind i: til unge omkring 25 × 15 × 10 cm og til voksne mindst 45 × 30 × 20 cm.

Hold som udgangspunkt ét dyr. Et par kræver et endnu større terrarie med flere solpladser og flere skjul, så dyrene ikke konkurrerer om de varme steder.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

TEMPERATUR

Om dagen skal luften være 27-32 °C. Solpladsen er en kraftig solgren over vandet med en overfladetemperatur på 38-41 °C, målt med et infrarødt termometer. Om natten må temperaturen ikke komme under 24 °C, og alle døgnets timer skal derfor have varme. Dyret er tropisk og skal ikke i vinterhvile.

Brug en halogenspot eller en kraftig varmelampe over solgrenen, og supplér om nødvendigt med et keramisk varmelegeme, der ikke lyser. Alle lamper skal beskyttes mod stænk, for dyret svømmer og sprøjter vand rundt, og et net skal holde dyret væk fra pærerne. Termometre skal sidde på flere højder og ved solpladsen.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være 60-80 %. Vanddelen og planter holder på fugten, og en fugtig bund hjælper. Et tågeanlæg eller et regnanlæg, der kører et par gange om dagen i 10 minutter, giver en jævn fugt i et stort terrarie. Terrariet må ikke være lukket helt, for stillestående, fugtig luft giver luftvejsinfektioner; ventilér med net foroven.

VAND OG VANDKVALITET

Dyret skal kunne ligge i vand og dykke helt under, så vanddelen er en fast del af terrariet og ikke blot en skål. Vanddybden skal være mindst 30 cm over en så stor del af bunden som muligt, og vandet skal være 24-29 °C, holdt oppe af et nedsænket varmelegeme til vand.

Dyret æder og afføder i vandet, så det bliver hurtigt snavset. Brug et stort, kraftigt filter, men vandskiftet erstattes ikke af filteret: skift vandet mindst en gang om ugen, hellere to-tre gange. Uden filter skal vandet skiftes en eller to gange om dagen. Ingen grus i vandet, som kan sluges og give stop; en bar bund er sikrest og nemmest at rengøre. Store flodsten, som ikke kan komme i munden, kan bruges, men affald sætter sig mellem dem.

LYS OG UVB

Dracaena guianensis er dagaktiv og soler sig meget, så den skal have lys, UVA og UVB 12 timer om dagen. Arten lever i skyggefuld skov og ikke i åbent land, men i fangenskab er UVB anbefalet, og et kraftigt T5 HO-rør med reflektor over solgrenen giver både UVA, UVB og dagslys. Hvilken Ferguson-zone arten hører til, er ikke dokumenteret; zone 3 er lånt fra teguerne (*Tupinambis teguixin*, *Salvator merianae*), som også soler sig dagligt, og brugt til at vælge lampe og afstand. Følg lampens anvisning, kontrollér gerne med et UV-måleinstrument, og skift rørene efter producentens anvisning, typisk hvert år.

UVB-lys og kalk forebygger knoglesygdom. Sæt lamperne, så dyret altid kan trække sig ud af lyset.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Dracaena guianensis æder i naturen næsten kun snegle og muslinger. Giv derfor snegle som grundfoder: dyrkede landsnegle (fx *Helix* og *Achatina*) uden skal, optøede eller i dåse. Varier med fiskefilet af ferskvandsfisk, rejer, krebs, melorme, store fårekyllinger og andre insekter. Kødfoder af høj kvalitet kan indgå, men kun som tilskud, og lidt frugt kan gives et par gange om ugen. Snegle fra naturen kan bære snyltere og bør ikke bruges.

Voksne dyr fodres tre gange om ugen. Foderhyppigheden for unger er ikke dokumenteret. Støv foderet med kalk, to gange om ugen, og giv multivitamin en gang om ugen. Foderet kan serveres i en skål eller fra en lang pincet; dyret æder villigt, men forveksler let en hånd i terrariet med føde, så brug pincet eller en stang til at lokke det til fodring.

Dyr fra naturen vil ofte kun tage snegle og nægter alt andet. Opdrættede dyr er lettere at vænne til et varieret foder. Dyr, der nægter foder i flere uger, skal til en dyrlæge.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Dracaena guianensis er intelligent, nysgerrig og normalt rolig, men et stærkt dyr med et kraftigt bid og en hård hale. Truede dyr slår med halen og bider, og halen kan knække af, hvis dyret tages i den. Hannerne kæmper sjældent i naturen.

Dyrene lærer hurtigt at kende fodringstider og fodringsskålen, og de venter ved lågen, når foderet kommer. Håndtering kræver træning og tålmodighed: Lær dyret at følge en målstang, og løft det først ud af terrariet, når det er roligt. Undgå at stikke hånden ind i terrariet ved fodring, for dyret kan forveksle den med føde. Nyerhvervede dyr får nogle uger i ro, og håndtering begynder, når de æder regelmæssigt.

Hold dyret alene. Krybdyr kan bære *Salmonella*, så vask hænder efter kontakt, og lad ikke små børn røre dyret uden opsyn.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnet bestemmes sikrest ud fra skællene bag kloakken: hannen har tre ens, hævede skæl på række bag hvert baglår, hunnen et eller to store skæl med flere små, ikke hævede skæl omkring. Mønsteret er det samme fra klækningen og hele livet. Hannen har desuden et bredere hoved med en kraftigere rød farve. Størrelsen er ikke en sikker pejling. Alder og vægt ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret; en opdrættet hun har lagt æg som to år og fire måneder gammel.

PARRING

Der findes næsten ingen oplysninger om parringen. Hvad der udløser den, og om der er en bestemt sæson eller en hvileperiode, er ikke dokumenteret. Hannerne er sjældent aggressive over for hinanden i naturen, men to hanner bør ikke sættes sammen. Et par kræver et meget stort terrarie med flere solpladser, så dyrene kan gå hinanden af vejen.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger 4-7 æg. I naturen graver hun dem ned i en hule i flodbredden eller i et termitbo ved vandet. Antallet af kuld om året er ikke dokumenteret. Giv en hun, der skal lægge, en dyb, fugtig og varm landdel eller en stor, lukket æglægningskasse med fugtig jord, som hun kan grave i. Uden et egnet sted kan hun holde æggene tilbage, og det kan blive livsfarligt.

INKUBATION

Æggene klækker efter omkring 160-180 dage. Udrugningstemperaturen og æggenes fugtbehov er ikke dokumenteret for arten; 28-30 °C i boksen er et skøn ud fra skovens dagtemperatur. En lukket beholder med fugtig vermiculit og et lille lufthul er den almindelige løsning for firben, og det er lånt fra teguerne. Lad æggene ligge i ro, og hold dem fugtige uden at gøre dem våde.

OPDRÆT AF UNGER

Nyklækkede unger måler omkring 15 cm fra snude til kloak og er selvstændige fra første dag. Hold dem i et terrarie med varme, UVB og en vanddel, hvor de kan dykke og komme op, og tilbyd små snegle uden skal og andre små foderdyr støvet med kalk. En udførlig opdrætsvejledning findes ikke. Hos unge er hunnerne lidt længere og tungere end hannerne.

Sundhed og typiske fejl

Mange problemer skyldes fejl i pasningen: for lav temperatur, for lidt UVB, for ensidigt foder og snavset vand. Nye dyr, især dem fra naturen, har ofte indvoldsorm og er belastet af transporten.

- Indvoldsorm og andre snyltere hos nye dyr. Sæt dem i karantæne, og få en afføringsprøve undersøgt.
- Luftvejsinfektioner ved for lav temperatur eller stillestående fugtig luft.
- Ørebetændelse, hudskiftebesvær og sår på huden, især ved snavset vand.
- Metabolisk knoglesygdom ved for lidt UVB og kalk.
- Æglægningsbesvær hos hunner uden et egnet sted at grave.

Et sundt dyr har klare øjne, en fyldig hale og en jævn afføring og æder villigt. Dyr, der taber sig, ikke æder eller trækker vejret med åben mund, skal til en dyrlæge med erfaring i krybdyr. Et stærkt dyr på flere kilo er svært at håndtere, så aftal transport og undersøgelse med dyrlægen på forhånd.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.